

DE SPELERIJ

FREDERIK

EDUCATIEF PAKKET

Inhoudstafel

I. De Spelerij

A. De Spelerij

B. Wie is wie

II. Frederik

A. Over Frederik

B. Waarom Frederik?

C. De tekst – Fragment

III. Autisme

A. Wat is autisme?

B. Cijfers

C. Gevolgen

IV. Suggesties voor de klas

A. Aanbod van De Spelerij

B. Lessuggesties

V. Beeldmateriaal

VI. Bibliografie

I. De Spelerij

A. De Spelerij

De Spelerij is een initiatief van Vlaams theatermaker Paula Bangels. Tot eind 2008 maakte zij deel uit van het artistiek kernteam van het Nederlandse theatergezelschap De Paardenkathedraal. In 2009 keerde zij terug naar eigen land en richtte zij De Spelerij op. Hiervoor verzamelde Paula een kern van gerenommeerde en professionele acteurs en actrices rond zich, zoals Mathias Sercu, Erik Goossens, David Cantens, Eva Van der Gucht en Tine Laureyns.

De Spelerij maakt bruisend en herkenbaar theater met een kwalitatief hoogwaardige en prikkelende signatuur, toegankelijk voor een breed publiek. De Spelerij wil bovendien ook een ontmoetingsplaats zijn voor makers, spelers, educatoren, jong en oud.

De Spelerij brengt grote stukken uit de theater- en film literatuur voor gewone mensen. De Spelerij maakt voorstellingen om haar publiek te beroeren. Geen oppervlakkig en ook geen cynisch theater. In de keuze van haar stukken en de werkwijze streeft De Spelerij naar de herkenbaarheid van het menselijk drama. Het aanklaarten van sterk maatschappelijke thema's vloeit daar vaak uit voort. De keuze van het eerste stuk, Othello, was daar alvast een goed voorbeeld van. Met Frederik bouwt het gezelschap verder aan dit repertorium.

Verder werken ook volgende ontwerpers mee aan de producties van De Spelerij:

- Christophe Coppens voor het concept beeldvorming en kostuumontwerp;
- Luc Peumans – Painting With Light – voor het lichtontwerp;
- Bart Clément voor het decorontwerp;
- EML Productions voor 'audio & visual solutions'.

En ten slotte gaat De Spelerij voor Frederik ook in zee met Sioen, die speciaal voor de voorstelling nieuwe pianocomposities schreef en een eigen, hoogst originele versie van het befaamde You Are My Sunshine.

B. Wie is wie

Paula Bangels studeerde in 1992 af als actrice aan het Conservatorium van Brussel, onder leiding van Senne Rouffaer. Ze werd vrijwel meteen door Dirk Tanghe gecast in Virginia Woolf (met Peter De Graef en Marie Louise Stheins).

In 1997 ging ze mee naar Utrecht waar Tanghe artistiek leider werd. Ze speelde in tal van zijn regies (o.a. De Burgermansbruiloft, Tartuffe en Freûle Julie) en was ook te zien op de Vlaamse podia. Vervolgens zag Tanghe haar bezig in workshops met jongeren en zei: "Gij moet gaan regisseren." En zo geschiedde.

Toen ze gevraagd werd om deel uit te maken van het artistieke kernteam van De Paardenkathedraal werd haar visie op theater helder en scherp. "Theater moet ontroeren. Het is een ervaring voor de mensen in de zaal. Lachen, huilen, stil zijn... Alles is goed, als er maar IETS gebeurt met het publiek."

In 2009 nam ze afscheid van De Paardenkathedraal. Wat ooit begon als 3 maanden 'spelen in Holland' werd een boeiende reis die twaalf jaar duurde. Nu is ze terug in eigen land en neemt ze met De Spelerij de draad weer op in Vlaanderen. Othello was de eerste productie van haar eigen gezelschap.

Ook de acteurs van De Spelerij hebben al een heel palmares achter hun naam staan. Misschien kennen jullie hen van één van de volgende opvoeringen of werken:

MATHIAS SERCU

THEATER

NTG

De Meeuw – Bloedbruiloft – Tramlijn die verlangen heet – Kat op een heet zinken dak – Macbeth – Torch song trilogie – Rocky horror show

Eigen werk

Cicadas – Sneeuwwitvogeltje – Ridder Boudewijn – Rust

Het Gevolg

Koken met Elvis

Paardenkathedraal

Nachtwake

De Spelerij

Othello

TELEVISIE EN FILM

De Rodenburgs – Aspe – Geslacht de Pauw – Oekanda – Buiten de zone – Flikken – Witse – Halleluja – Recht op recht – Team spirit – Zot van A

MUZIEK

Winnaar steracteur sterartiest 2009

DAVID CANTENS

THEATER

Het Paleis	De winter onder de tafel – Da iss – Sinterklaas is jarig – Kale koppen – Marianne, een koningsdrama
De Kopergieterij	Aandacht aandacht – Calypso
Publiekstheater	Getemde feeks – Met angst en beven – Bloedbruiloft
Paardenkathedraal	De Vader – Bedrog – Nachtwake – Tsjechov & Tsjechov – Closer
Theater Zeelandia	Mathilde
Dwama/Peter De Graef	Zielsverwanten
De Spelerij	Othello

TELEVISIE EN FILM

Wittekerke – Familie – Flikken – Witse – Zone stad – Aspe – Spoed – Dag en Nacht –
Goesting – Ella – Het Huis Anubis

II. Frederik

A. Over Frederik

Frederik en Bart zijn allebei volwassen mannen met autisme.

Ze leven al jaren in een leefgroep.

Op een dag besluit Frederik te vertrekken. Hij wil niet langer in de leefgroep wonen. Hij begint aan een tocht van 80 kilometer, te voet, naar zee.

Bart, die een aantal jaren jonger is dan Frederik, gaat mee. Niet dat Frederik daarom vroeg. Maar we leven tenslotte in een vrij land, dus Bart mag doen wat hij wil.

In Frederik zijn ze samen onderweg...

Frederik is het ontroerende en grappige verhaal van twee bijzondere mensen met autisme op zoek naar wat ze zelf willen. Een road movie te voet op het toneel.

Maar, het is toch ook geen 'stuk over autisme'. In de eerste plaats gaat Frederik over twee mensen die anders zijn en hun eigen keuzes willen maken, maar daar niet de kans toe krijgen. Het gaat ook over alleen zijn. En over het gevoel de wereld om je heen niet te begrijpen en zelf ook niet begrepen te worden. Een gevoel dat iedereen wel eens heeft...

B. Waarom Frederik?

De laatste tijd is er meer en meer te doen rond autisme en dat kan De Spelerij alleen maar toejuichen. Films, boeken, artikels in kranten en tijdschriften,... We weten nu beter wat autisme is en het wordt meer en meer bespreekbaar. We beseffen door al die aandacht al wat sneller dat niet iedereen denkt zoals wij denken en iemands uiterlijk niet noodzakelijk alles zegt over die persoon.

Autisme heeft altijd deel uit gemaakt van het leven van Mathias Sercu. Hij heeft een broer met autisme en groeide op in een gezin waar één van de kinderen 'anders' was. Hij maakte van kinds af aan van dichtbij mee hoe het is om 'anders' te zijn of met iemand te leven die anders is. Niet zo evident, voor zijn broer én voor zijn ouders. Uit zijn jeugd herinnert hij zich vooral het rijke gezinsleven, met pijnlijke en schrijnende momenten maar vaak ook hele grappige en ontroerende. Met het verhaal van Frederik wil hij dit gevoel overbrengen. En vooral ook eens een verhaal over autisme brengen vanuit het perspectief van mensen met autisme zelf. Frederik en Bart bepalen het verhaal, niet de mensen rondom hen.

Na het schrijven kwam het stuk in de handen van regisseur Paula Bangels terecht. Zij was er meteen door geraakt: "Ik lees een stuk en het raakt me. Dan wil ik het maken. Als ik er niets bij voel, geen lach, geen lichte huivering, geen krop in de keel, dan leg ik het weer weg. Dat was bij het lezen van Frederik helemaal niet het geval. Ik las het en werd er stil van. Mij fantasie begon meteen te werken. Ik zag de acteurs spelen. Ik zag kostuums en licht en beelden. En ik was ontroerd. Omdat zoveel mensen in deze wereld alleen zijn in hun hart en in hun hoofd en het niet kunnen uiten."

Frederik gaat dus niet enkel over autisme, maar laat zien hoe kwetsbaar mensen zijn in deze maatschappij. Hoe we allen vechten voor onze idealen, onze dromen, onze verlangens. En hoe het geen verschil maakt of je dan het etiket autist, vader, buurman, jongere, taxichauffeur, politicus of leraar opgeplakt krijgt. De innerlijke strijd die we allemaal leveren om ons eigen plekje te veroveren, daar gaat de voorstelling over.

C. De tekst

Frederik is een toneeltekst van Mathias Sercu, met twee personages: Frederik en Bart. De Spelerij brengt de voorstelling met 2 van haar vaste acteurs:

Frederik/Mathias Sercu
Bart/David Cantens

EEN FRAGMENT:

BART	3 minuten na 7 uur. 4. Ik heb 11 uur geslapen. Woow...!
FREDERIK	Weet je, ik geeuw elke dag.
BART	Hoeveel kilometer denk je dat we al afgelegd hebben?
FREDERIK	43 kilometer. Of misschien iets meer.
BART	100.
FREDERIK	Niet zoveel meer.
BART	44.
FREDERIK	Wandelen is gezond.
BART	Toen ik nog thuis woonde heb ik eens een keertje 4 kilometer op een echte koersfiets gereden!
FREDERIK	Had jij een koersfiets?
BART	Héél even!
FREDERIK	Misschien had je die voor jouw Heilig Vormsel gekregen?

BART Ik kreeg hem op de kermis van de grote jongens.

FREDERIK Dat is lief van die jongens.

BART Ik kwam uit de kerk en mijn koersfiets stond tegen de muur. Zonder slot. Alleen wist ik toen nog niet dat hij van mij was. Het was een rode. Ik mocht toen al alleen naar de kerk van mijn moeder. ... Naar de kerk en dan direct terug naar huis. Maar de grote jongens zagen mij terwijl ik naar mijn koersfiets aan het kijken was. Ze vroegen of ik hem mooi vond en ik vond hem mooi en ze zeiden dat ik hem mocht hebben en ze zwaaiden en ze lachten naar mij. En toen heb ik 4 (!) kilometer op een echte koersfiets gereden. Tot BIJNA aan de molen met de zieke wieken. En toen kwam er ineens een donkerblauwe Opel Commodore met een huilende jongen op de achterbank en ik moest stoppen en de man stak mijn koersfiets in de kofferbak en hij zou de politie bellen.

FREDERIK Jeetje.

BART Maar hij heeft het niet gedaan denk ik. Maar ik heb toen wel heel dat eind terug te voet moeten lopen! Van bijna aan de molen met de zieke wieken tot thuis!

FREDERIK Ik heb eens gelezen dat wandelen in feite beter voor je is dan hard lopen. Omdat het de gewrichten minder belast.

BART Denk je dat het nog kan gebeuren?

FREDERIK Wat?

BART Dat hij de politie zal bellen?

FREDERIK Hoe lang is het geleden?

BART 18 jaar volgende maand.

FREDERIK Dan denk ik dat hij nu niet meer zal bellen.

BART Gelukkig maar. Mag ik de foto nog eens zien?
...
Het is wel een heel mooi huis!

FREDERIK Dank je.

BART En een beroemd huis.

FREDERIK Hoezo?

BART Het heeft in de boekjes gestaan!

FREDERIK Als je het zo bekijkt.

BART Hou jij van de zee?

FREDERIK Ik weet het niet.

BART Een zwembad is veiliger.

FREDERIK Waarschijnlijk.

BART Het strand vind ik wel aangenaam maar niet als er honden op geplast hebben. Zal jouw moeder blij zijn dat ik mee kom?

FREDERIK Ik denk het wel.

BART Ik denk het wel.

FREDERIK Ze zal blij zijn.

BART Denk je?

FREDERIK Natuurlijk. Twee voor de prijs van één!

BART En zal je haar niet vertellen dat ik Bart heet?

FREDERIK Maar je heet toch Bart?

BART Ik heb liever dat ze dat niet weet.

FREDERIK En hoe wil je dan heten?

BART Woow... Ik moet nog een naam bedenken. Misschien kan jij mij daarbij helpen.

FREDERIK Ik vind Bart wel okee eigenlijk.

BART Ik heb toch liever niet Bart.

FREDERIK Waarom wil je niet gewoon Bart heten?

BART Omdat... Bart is die jongen die een beetje ziek is. Is jouw moeder mooi?

FREDERIK Is ze mooi? Ja, ze is mooi.

BART Even mooi als de moeder van... Bart?

FREDERIK Euh...

BART Dat kan je niet weten want je hebt haar nooit gezien. En nu is het te laat natuurlijk want ze leeft allang niet meer. Maar Bart had wel geluk met zo'n mooie moeder. Iedereen wil vast wel zo'n mooie moeder als de moeder van Bart. Maar plotseling moest Bart verhuizen. Bart werd te moeilijk voor haar dus bracht ze hem naar een leefgroep.

FREDERIK Dat zou ik nooit aanvaard hebben.

BART Maar je zat toch ook in een leefgroep? We zaten toch samen in die leefgroep!

FREDERIK Natuurlijk wel. Maar... Hoe kan mijn moeder mij komen bezoeken als ze niet weet waar die leefgroep is?

BART Denk je dat de moeder van Bart misschien niet van Bart hield en hem daarom naar een leefgroep bracht?

FREDERIK Dat zou kunnen, ik weet het niet.

BART ... Ze lag wel in het ziekenhuis.

FREDERIK Misschien wilde ze je maar een kort tijdje naar de leefgroep brengen tot ze genezen was.

BART En toen ging ze dood!

FREDERIK Daar kan zij toch niks aan doen?

BART En dat kort tijdje duurde 15 jaar!
...
De molen met de zieke wieken staat op een berg. De top van de berg is 33 meter boven de zeespiegel. Dat is niet zo veel voor een berg. Het is dus meer een heuvel denk ik. Mijn moeder – de moeder van Bart is eens een keer met Bart een dame-blanche gaan eten in het cafetaria van de molen met de zieke wieken. Maar Bart lustte

geen dame-blanche, alleen kon hij toen nog niet spreken dus at hij hem op. Haar op. Dus at hij haar op. Maar veel te snel omdat het niet te lang zou duren en toen kreeg hij verschrikkelijke koppijn en hij begon op zijn hoofd te slaan en zijn moeder probeerde zijn vuisten tegen te houden maar dat lukte niet en Bart was bang dat hij zou sterven omdat hij besmet was geraakt door de molen met de zieke wieken en hij rende naar buiten, maar naar de verkeerde kant. 6 uur later vonden ze hem in een ander dorp waar òòk een kerk stond. Bart was 5 jaar toen. 5 jaar en 4 maanden. Toen Bart 11 jaar was hebben ze hem geleerd dat de molen met de zieke wieken niet echt ziek is maar dat hij slechts twee wieken heeft die niet meer kunnen draaien. ... Dat was voor Bart een hele opluchting! ... Wat zou je er van denken als ik een éclair voor jou ga kopen?

FREDERIK

Ik lust geen gele crème. Maar het is wel vriendelijk bedoeld van jou.

III. Autisme

A. Wat is autisme?

Autisme is het gevolg van een verstoring in de ontwikkeling van de hersenen. Bij mensen met autisme is er geen snelle en efficiënte samenwerking tussen de verschillende hersenzones. Hierdoor vinden zij het erg moeilijk om snel en soepel betekenis te geven aan externe prikkels. Het verwerken van informatie is bij hen verstoord.

De manier waarop deze stoornis zich uit in het concrete gedrag kan erg variëren. Daarom spreekt men van een autismspectrum. Bij sommige mensen valt het autisme onmiddellijk op in hun gedrag. Bij anderen merk je – zeker in korte en oppervlakkige contacten – nauwelijks iets van hun autisme.

B. Cijfers

Neemt men het bredere autismspectrum in rekening dan geven recente cijfers aan dat autisme voorkomt bij 0,6 à 1% van de bevolking. Voor een stad als Brugge zou dat bijvoorbeeld betekenen dat er tussen de 700 en 1200 mensen met autisme leven.

Autisme komt bij mannen 3 à 4 keer vaker voor dan bij vrouwen. Het komt voor op alle niveaus van intelligentie, dus zowel bij mensen met een grote verstandelijke beperking als bij mensen die hoogbegaafd zijn. In 50% van de gevallen gaat autisme gepaard met een verstandelijke handicap.

C. Gevolgen

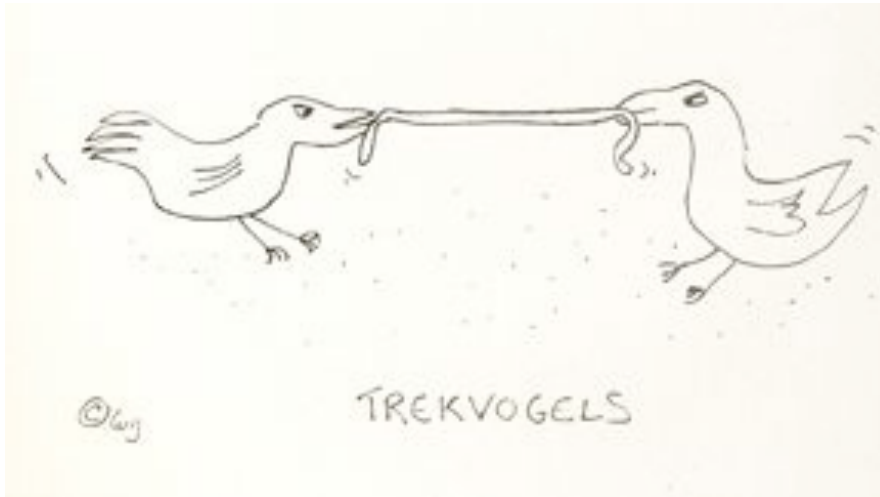
Autisme, als stoornis in het verwerken van informatie, is onzichtbaar, maar heeft wel gevolgen op het gedrag. Dit uit zich op drie gebieden:

Mensen met autisme hebben moeite in de omgang met anderen. Het ontbreekt hen aan sociale finesse. Sociale regels zijn heel wisselend én onuitgesproken, en voor hen daardoor niet duidelijk. Hun sociaal gedrag komt dan vaak stroef, bizar of vreemd over. Begaafde mensen met autisme proberen hun beperkingen op sociaal vlak te compenseren met hun intelligentie en logica, of door imitatie van anderen.

Ook communicatie is moeilijk voor mensen met autisme. Sommigen praten niet, anderen praten andere mensen na, nog anderen zijn juist vlotte praters die over een uitgebreide woordenschat en grammatica beschikken. De problemen op communicatief vlak uit zich bij die laatste dan ook eerder op subtiele wijze. Vaak is de communicatie van mensen met autisme echter oppervlakkig, repetitief of er zit weinig lijn in hun verhaal.

Tot slot hebben mensen met autisme het moeilijk met plotse veranderingen en nieuwe, onbekende situaties. Wat onvoorspelbaar en onbegrijpelijk is, leidt bij hen tot stress. Met routine en stereotiepe gedragingen proberen mensen met autisme die stress te verminderen.

Eén van de grootste problemen waar mensen met autisme mee geconfronteerd worden, is het onbegrip en de afwijzing door de omgeving. Omdat het autistisch denken achter het afwijkende gedrag onzichtbaar is, wordt dit gedrag niet altijd goed begrepen. Mensen beschouwen mensen met autisme dan bijvoorbeeld als bizar of moeilijk omwille van hun vreemde gewoontes. Men denkt vaak dat mensen met

autisme 'a-sociaal' zijn, omdat ze sociaal minder vaardig zijn. Ze krijgen labels opgeplakt als koppig, gedragsgestoord, onbeleefd, excentriek, egoïstisch, verwend of vreemd. Mensen met autisme vallen snel buiten de groep, er ontstaat pestgedrag of er worden vervelende grapjes gemaakt.

Dit versterkt bij hen dan weer hun gevoelens van angst en wantrouwen ten opzichte van de buitenwereld...

IV. Suggesties voor de klas

A. Aanbod van De Spelerij

● IN DE KLAS

De regisseur komt in de klas een toneelworkshop geven als smaakmaker voor de voorstelling. Die workshop behandelt de thema's uit Frederik (anders zijn, zich niet begrepen voelen,...). De regisseur maakt daarbij gebruik van de input van de leerlingen rond die thema's. Er worden scènes gespeeld en elke leerling krijgt feedback. De scènes worden nog een keer gespeeld zodat de verbeteringen zichtbaar worden voor de deelnemers. Zo maken ze kennis met een leerproces en met de inhoud van Frederik.

Tijd: minimum 2 uren.

● IN DE SCHOOL

De school (een bevlogen leraar) maakt de voorstelling Frederik met zijn of haar leerlingen. Paula Bangels coacht de regisseur en komt regelmatig langs ter begeleiding van het project.

● IN HET THEATER

De leerlingen komen naar de voorstelling. Voorafgaand aan dat bezoek krijgen ze van de regisseur een voorbespreking en een workshop. Met scènes uit de voorstelling die ze 's avonds zullen zien. (Dit kan ook enkele dagen vooraf zijn.)

Tijd: minimum 2 uur.

Na de voorstelling volgt er een nagesprek met de acteurs.

Tijd: 30 minuten.

B. Lessuggesties

Dit zijn enkele suggesties voor oefeningen in de klas. Sommige oefeningen kan u vooraf doen, andere kan u beter doen nadat de jongeren het stuk gezien hebben.

- Wat mensen met autisme onderscheidt van mensen zonder autisme is niet zozeer hun gedrag, maar de wijze waarop ze waarnemen en denken. Mensen met autisme hebben ook gevoel voor humor , maar dan liefst humor die expliciet is en hen niet kwetst. Bepaalde vormen van humor, zoals sarcasme of abstracte humor, zijn moeilijk te begrijpen voor hen. Zij begrijpen uitdrukkingen vaak letterlijk. Een oefening in het autistisch denken is het maken van cartoons, zoals die hieronder. In deze cartoon wordt het woord letterlijk en zeer concreet geïnterpreteerd. Ze confronteert ons op een speelse wijze met het feit dat de gewone manier van begrijpen en waarnemen niet de enige is.

Neem deze cartoon als voorbeeld en laat de leerlingen alleen of in groep andere cartoons bedenken waarbij woorden op een andere of letterlijke manier worden geïnterpreteerd.
(Met dank aan Autisme Centraal.)

- Autisme gaat in sé over anders zijn. Anders dan de norm. Maar wat is de norm? Wat is normaal? Hierover kan je een gesprek voeren met de leerlingen, met volgende mogelijke vragen om de discussie wat te sturen:
 - Wat betekent normaal zijn?
 - Wie van jullie vindt zichzelf normaal? Waarom/waarom niet?
 - Zijn er elementen in Frederik die er op wijzen dat de personages anders zijn? Aan wat merk je dat?
 - Hoe reageren wij op iets dat raar is of op iemand die anders doet?
 - Heb je je zelf al eens onbegrepen gevoeld?
 - Welke vooroordelen zijn er over mensen die anders zijn?
 - Ken je vooroordelen over de groep waar jij zelf toe behoort?
 - Kan je voorbeelden geven van maatschappelijke normen die eigenlijk relatief zijn? Of die je zelf onjuist vindt?

Conclusie: wat normaal is en wat niet, is gebaseerd op afspraken en normen die de maatschappij hanteert. Maar die zijn zeer relatief en maken het zeer moeilijk voor mensen die 'anders zijn'. Mensen met autisme bijvoorbeeld zijn vaak hun hele leven bezig met het aanleren van die codes en gedragingen die nodig zijn om in onze maatschappij te functioneren. Dat vraagt van hen een enorme inspanning. Een beetje begrip of inleving in de denkwereld van die andere is voor hen vaak van groot belang.

- Lees volgend fragment voor aan de groep: “De communicatie tussen de autist en de niet-autist brengt helemaal geen misverstanden met zich mee maar wel heel wat andersverstanden. Op het vlak van de exacte wetenschappen geeft dat niks. Heel anders is het als het om emotioneel geladen communicatie gaat. Dan leiden andersverstanden vaak tot misverstanden. ... Niet-autisten praten vaak in veelvoudige zinnen waarin een hele reeks opeenvolgende boodschappen zit. Gek genoeg wordt de zorgvuldigheid van de autist soms als onoplettendheid beschouwd. De autist kiest uit een zin met drie boodschappen één boodschap uit om die vervolgens grondig te beantwoorden. Een niet-autist kan iets zeggen als: ‘Ik zou een biefstuk voor je bakken, die heb ik nog liggen, maar ik weet dat je vegetariër bent. Weet je wat, we kunnen samen even naar de winkel. Ben je met de fiets? Of nee, laat maar, ik ga wel even met de auto want het regent. Oh ja, er heeft iemand voor je gebeld. Geef jij de kat intussen al wat te eten?’ Zo’n stortvloed van verschillende boodschappen is heel gewoon in niet-autistenland. Maar de autist handelt liefst elke boodschap apart af.”
Uit: ‘De onzichtbare autist’ van Landschip, 2002.

Oefening: Verdeel de klas in groepjes en laat hen discussiëren over de mogelijke misverstanden die er in een dergelijk gesprek zouden kunnen ontstaan. Tot wat kunnen die misverstanden leiden? Hoe zou de niet-autist dit beter aanpakken? Hoe kan het anders? Laat hen 2 dialogen uitschrijven en voor de klas opvoeren. Bespreek nadien in groep wat iedereen gezien en ervaren heeft.

- Lees het tekstfragment uit Frederik van pagina 7 gezamenlijk voor in de klas of laat enkele groepjes leerlingen het fragment voor de klas opvoeren. Bespreek daarna wat ze ervan vonden, wat hen opvalt, waarom ze bepaalde keuzes hebben gemaakt in hun interpretatie,...

Ga samen naar de voorstelling van De Spelerij en hou nadien in de klas een nabespreking:

- Wat was er in deze voorstelling anders dan in jullie eigen opvoering?
- Wat viel je daarbij op? Wat had je niet verwacht?
- Zaten er herkenbare elementen in de voorstelling?
- Vond je de voorstelling ontroerend? Of eerder humoristisch?
- Wat vond je van de kostuums en het decor? Wat vertellen deze je over de voorstelling?
- ...

V. Beeldmateriaal

Meer foto's vindt u hier: <http://www.despelerij.be/FREDERIKfotos.html>

De trailers van de voorstelling vindt u hier: <http://www.despelerij.be/FREDERIK.html>

VI. Bibliografie

Meer info over autisme vindt u op de website van Autisme Centraal:

www.autismecentraal.com. U kan hen telefonisch contacteren op het nummer 09/238.13.61.

Autisme Centraal publiceerde een handig zakboekje over autisme met de titel 'Autisme-vriendelijkheid'. Daarnaast geven zij ook een maandelijks tijdschrift uit.

De vzw Particpate! publiceerde een brochure over autisme: 'Autisme een ontdekkingsreis – Autisme begrijpen'. U kan die brochure hier terug vinden:

http://www.participate-autisme.be/nl/pdf/brochure_participate.pdf

Enkele leestips voor jongeren in de non-fictie:

- Wessel Broekhuis – 'Alleen met mijn wereld. Hoe ik leerde leven met autisme.'
- Jacco Leguijt – 'Mijn eigen wereld. Het verhaal van een 16-jarige jongen met autisme.'

En in de fictie:

- Mark Haddon – 'Het wonderbaarlijke voorval van de hond in de nacht.'
- Francisco X. Stork – 'Marcelo en de echte wereld.'